

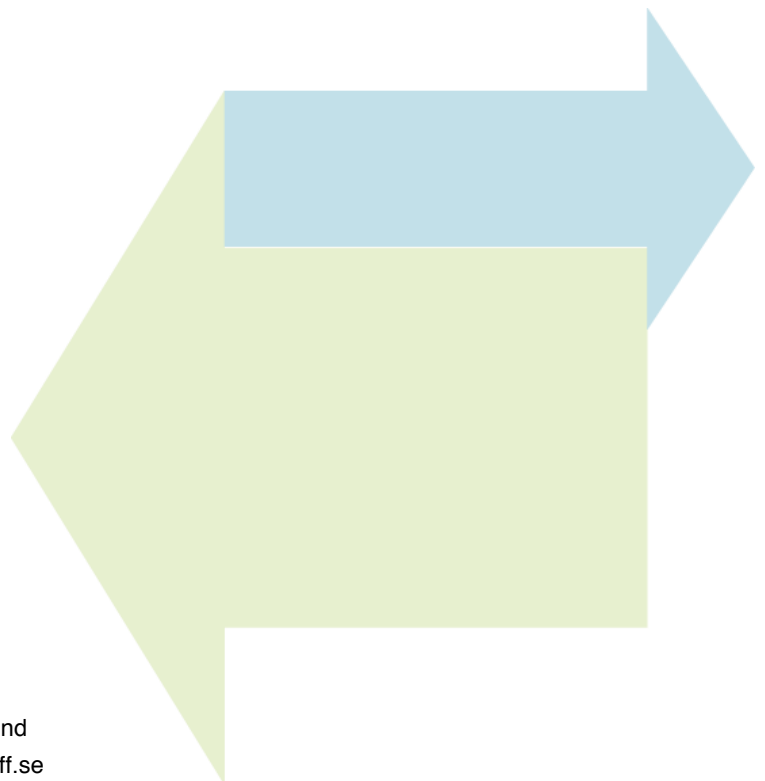
Utvärderingar med fokus på hållbarhet

Samhällsekonomisk utvärdering Projekt Mötesplats Krokoms

På uppdrag av
Krokoms kommun
och
Samordningsförbundet i Jämtlands län

Rapport, 2014-04-02

payoff utvärdering och analys AB

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
Inledning	7
Bakgrund och förutsättningar	7
Projekt Mötesplats Krokomb	7
Projektnamn	7
Projektägare och genomförande	7
Målgrupp	8
Organisation och samverkan.....	8
Metod och syfte	8
Projektets mål.....	8
Ytterligare information.....	9
Avgränsningar och antaganden	9
Rapportens struktur	9
Potential och redovisning av olika nyckeltal.....	9
Känslighetsanalys och sammanfattning.....	10
Ekonomisk analys	11
Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad	11
Begreppsförklaring, tabell 1	11
Intäkter	12
Resultat/lönsamhet	14
Samhället som helhet.....	14
Kommunen	14
Landstinget.....	14
Arbetsförmedlingen	15
Försäkringskassan	15
Staten totalt.....	15
Individerna/hushållen	15
Känslighetsanalys, åtgärdskostnaden avskrivs på tre år	15
Slutsatser, sammanfattning och diskussion	16
Deltagarna i projekt Mötesplats Krokomb	16
Utgångspunkter för våra kommentarer.....	16
Resultat av den samhällsekonomiska utvärderingen.....	17
Projekt Mötesplats Krokomb relativt jämförbara projekt.....	18
En känslighetsanalys visar på hållbarhet.....	19
Ett socioekonomiskt perspektiv breddar perspektivet.....	19
Till sist	21
Bilagor	23
Bilaga 1	23
Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering	23
Bilaga 2	23
Vad är Nyttosam?	23

Sammanfattning

Bakgrund

Mötesplats Krokoms var ett arbetslivsinriktat samverkansprojekt som riktade sig till personer från 16 år i kommunen med behov av att bryta sin sociala isolering och på sikt öka sin egenförsörjning. Målgruppen var i behov av en insats för att bryta en komplex social situation med ohälsa, bidragsberoende och för att komma i en meningsfull sysselsättning.

Projektägare var Arbetsmarknadsenheten i Krokoms kommun, som tillsammans med Samordningsförbundet i Jämtland finansierat projektet. Samverkan har skett tillsammans med landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Projektet har också haft en lokal styrgrupp med representanter för parterna.

Projektet startade i januari 2012 och avslutades i december 2013.

payoff AB har fått i uppdrag att utvärdera projekt Mötesplats Krokoms ur ett samhälls-ekonomiskt perspektiv. För att genomföra den samhälls-ekonomiska utvärderingen har payoff's modell, Nyttosam, använts. Läs mer om Nyttosam i rapportens bilagedel.

Utvärderingen i sammanfattning

Den samhälls-ekonomiska utvärderingen av projekt Mötesplats Krokoms visar att projektet på ett års sikt skapar ökade kostnader för samhället. Detta baseras på utfallet för de åtta deltagare som ingår i urvalet för utvärderingen. Situationen för dessa åtta deltagare anses av projektledningen även vara representativ för de 20 deltagare som fullföljt insatsen.

Kostnaderna för deltagarnas utanförskap beräknas med utgångspunkt från vilka vård- och stödinsatser som deltagarna i urvalet tog del av året innan de började i projektet och hur de försörjde sig. Eftersom ingen av deltagarna arbetade innan projektstart är kostnaden för den uteblivna produktiviteten och resursförbrukningen beräknad till 631 000 kr per deltagare i genomsnitt. Situationen för deltagarna i urvalet följs efter projektavslut upp i 12 månader och motsvarande beräkningar görs då av deras produktivitet och resursförbrukning. Eftersom ingen av deltagarna kommit i arbete och att de sammantaget behöver mer vård och stöd året efter projektavslut så ökar kostnaden för samhället. Det är skillnaden mellan deltagarnas situation före och efter projektdeltagandet som ligger till grund för den ekonomiska redovisningen.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att det finns en stor potential att fortsätta arbeta med deltagarna. Genom att stötta dem för att de dels skall kunna förbättra sin hälsa och må bättre och minska sin resursförbrukning, dels för att kunna nå egenförsörjning.

Påpekas bör att det kan ta längre tid än ett år att bryta en "passiv situation" för deltagarna trots att de deltagit i en insats som ytterst är arbetslivsinriktad. Det är detta som

utgör den stora potential som det kan ta flera år att realisera. Huruvida detta kommer att ske finns bara ett sätt att verifiera och det är att genomföra en uppföljande utvärdering mot målgruppen om tre till fem år.

Kommunen och landstinget har ökat sina intäkter/alternativt minskat sina kostnader. Kommunens kostnader för försörjningsstödet har minskat, skatteintäkterna har ökat och kostnaderna för olika insatser, stöd och handläggning har ökat. För landstinget har skatteintäkterna ökat och kostnaderna för vård har också ökat något.

Arbetsförmedlingen har ökat sina kostnader genom de insatser som deltagarna fått. Försäkringskassan har också ökade kostnader genom ökade utbetalningar av ersättningar.

Deltagarna har genom sin medverkan i projektet ökat sina disponibla inkomster något, 12 000 per deltagare och år.

Enligt vår uppfattning är det ekonomiska resultatet av projektet helt logiskt beroende på målgruppen och insatsens syfte och mål. Resultatet är ett mått på graden av deltagarnas utanförskap och att det samtidigt funnits uppenbara behov av ytterligare insatser.

Sannolikt är det också så att projektet kunnat undvika ytterligare framtida kostnader för en ökad ohälsa och en ökad isolering hos flera av deltagarna. Mötesplats Krokoms har utgjort ett första steg för att deltagarna på sikt skall öka sin egenförsörjning och kan därför ses som mer av kartläggande och arbetsförberedande natur. För att deltagarna skall ha möjligheter till att fortsätta med sin rehabilitering måste de först förbättra sin hälsa, stärka sin självkänsla och förbättra sin allmänna livssituation.

Projekt Mötesplats Krokoms är ett unikt projekt relativt de som payoff tidigare utvärderat samhällsekonomiskt, dels med hänsyn till målgruppen och innehållet i insatsen, dels med tanke på att projektet implementerats. Främsta skälet till att projektet implementerats i Krokoms kommun är att insatserna i projektet visat sig fungera för individer för vilka kommunen ytterst har ett ansvar för att de skall få insatser för sin hälsa och utveckling. Sedan 2014-01-01 ingår därför verksamheten i den Öppna enhetens Socialpsykiatriska team. Tanken är att fortsätta erbjuda nya deltagare i målgruppen insatser och ge ett fortsatt stöd till individer som tidigare deltagit i projektet.

Det är särskilt intressant att projektet fortsätter som en reguljär verksamhet direkt efter projektavslut. Det är ytterst få socialt inriktade projekt som leder till mer långsiktiga effekter strategiskt och påverkar organisationer och strukturer. Genom att projektet har implementerats i kommunen innebär det att Mötesplats Krokoms tillhör en liten exklusiv skara projekt, som måste sägas vara ett föredöme.

Det viktigaste resultatet av projektet är att projektet implementerats och att samhällets resurser fortsätter att användas på ett rationellt sätt. De långsiktiga effekterna och strategiska värdet av projektet skall därför inte underskattas, under förutsättning att samverkan, styrning och genomförandet av insatserna fortsätter att fungera bra för målgruppen. De arbetsmetoder, lärande och mervärden som utvecklats under projekt-tiden måste tas tillvara och utvecklas för att fungera i kommunens ordinarie verksamhet och i samverkan med övriga parter. En utmaning är också att den implementerade verksamheten skall arbeta både med tidigare deltagare och nya.

Sammantaget är projektet ett bra exempel på hur samhällets resurser kan användas på ett bättre sätt än att olika myndigheter arbetar med målgruppen var för sig. För den fortsatta analysen och diskussionen av projektets resultat och effekter är det också viktigt att fundera på och diskutera följande:

- Hur skall samverkan med övriga projektparter utvecklas och samordnas i de reguljära verksamheterna?
- Kan arbetssättet i projektet tillämpas på andra målgrupper med samman- satta behov i kommunen?
- Vilka effekter kommer stödet till målgruppen i projektet att ge på längre sikt? Hur många kommer att nå egenförsörjning? Denna del bör särskilt följas upp.
- På vilket sätt kan Samordningsförbundet kan dra nytta av erfarenheterna i projektet för att fler projekt ger avtryck och påverkar de ordinarie verk- samheterna efter avslutat projekt?
- Vad händer för de i målgruppen som inte klarar av eller är motiverade för de frivilliga insatser som erbjuds?
- Vad sätter vi för ekonomiska mål för framtida sociala insatser och hur ut- trycker vi dem i monetära termer?
- Hur går vi från ett kortsiktigt kostnads- till ett socialt investeringsper- spektiv? Kan kostnaderna redovisas som en avskrivning över tiden eller kan en social fond skapas för sociala satsningar?

Samhällsekonomisk utvärdering

Nyckeltalen i sammandrag för projekt Mötesplats Krokom

Under denna rubrik redovisas de ekonomiska resultaten i korthet. För utförligare pre- sentation och redovisningar se avsnitten Ekonomisk analys samt Slutsatser och dis- kussion.

Projektet ekonomiska aspekter har beräknats utifrån två tidshorisonter, kort sikt (ett år) och medellång sikt (fem år).

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet, men även ur de inblandade aktö- rernas olika perspektiv. Dessa är:

- Kommunen
- Landstinget
- Staten totalt
  - Arbetsförmedlingen
  - Försäkringskassan
  - Staten övrigt
- Deltagarna

- Försäkringsgivarna

Resultat: Samhället som helhet

- Intäkten är negativ på kort sikt, ett år, -102 000 kr eller -13 000 per deltagare. Konkret innebär det att deltagarna efter insatsen har behov av mer stöd och vård och även har ett ökat behov av offentlig försörjning. Eftersom deltagarna sannolikt haft behov som tidigare inte upptäckts och åtgärdats är den ökade kostnaden relevant relativt insatsen. Deltagarna har nu fått både rätt insatser och rätt försörjning, vilket är ett viktigt resultat för målgruppen och lägger grunden för en positiv utveckling på sikt.
- Lönsamheten är på kort sikt negativ, -586 000 kr eller -73 000 per deltagare. Lönsamheten beräknas genom att kostnaderna för insatsen summeras med de intäkter eller ökade kostnader som insatsen resulterat i för deltagarna i urvalet. Eftersom kostnaderna efter insatsen ökade med 12 000 per deltagare har projektet en negativ lönsamhet.

Resultat: Övriga aktörer

- För kommunen är intäkten på kort sikt, ett år, 16 000 kr. Per deltagare 2 000 kr. Lönsamheten efter att kostnaderna tillkommit är -209 000 kr, per deltagare -26 000 kr.
- För landstinget är intäkten, 5 000 kr. Lönsamheten är -50 000 kr efter ett år, -6 000 kr per deltagare.
- Arbetsförmedlingen har ökade kostnader för sina insatser med -71 000 kr, cirka -9 000 kr per deltagare och år.
- Försäkringskassan har ökade kostnader på -123 000 kr, drygt -15 000 kr per deltagare och år.
- Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har ökade kostnader på -214 000 kr.
- Deltagarna har i genomsnitt ökat sin disponibla inkomst med 12 000 kr på årsbasis. Som mest har en deltagare ökat sin disponibla inkomst med 84 000 kr medan den med sämst utveckling försämrats sin med -11 000 kr.

Inledning

Bakgrund och förutsättningar

payoff AB har fått i uppdrag av Krokoms kommun och Samordningsförbundet i Jämtlands län att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna av projekt Mötesplats Krokrom.

Den samhällsekonomiska utvärderingen har gjorts med hjälp av payoff's modell Nyttosam, vilken redovisar de samhällsekonomiska effekterna för samhället som helhet samt för kommun, landsting, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen och individen.

Utvärderingen bygger på individuppgifter för ett urval av åtta individer, vilka skrivits in från starten av projektet och sedan fullföljt insatsen. Dessa åtta deltagare bedöms av projektledningen vara representativa för samtliga 20 deltagare, som totalt sett följt projektet "fullt ut". Urvalet av deltagare är mycket begränsat relativt vad som är vanligt i payoff's utvärderingar. För denna utvärdering har det dock inte projektet lyckats få fram tillförlitliga uppgifter på fler deltagare. Den ekonomiska redovisningen och slutsatser i denna del utgår därför i första hand från deltagarna i urvalet.

De insamlade uppgifterna visar på individernas försörjning och resursförbrukning under period av 12 månader före respektive efter deltagandet i projektet. Det är skillnaden i efterläget relativt föreläget som är det intressant, på vilket sätt har projektet gjort en skillnad för deltagarna.

Genom att payoff också haft löpande kontakt med projektet och tagit del av projektets egenproducerade slutrapport kommer vi också att kommentera på vilket sätt projektet genomförts och använts samhällets resurser relativt ordinarie verksamhet. Ytterligare ett fokus är hur projektets arbetssätt, framgångsfaktorer och mervärden har kunnat tas tillvara av projektägaren, Krokoms kommun.

I denna rapport presenteras resultatet av utvärderingen.

Projekt Mötesplats Krokrom

Projektnamn

Mötesplats Krokrom.

Projektägare och genomförande

Mötesplats Krokrom har genomförts av Arbetsmarknadsenheten inom IFO, Individ- och Familjeomsorgen, Socialförvaltningen Krokoms kommun, som också varit projektägare. Projektet genomfördes under 2012-01-01--2013-12-31. Projektet har haft en lokal styrgrupp med kommunen och de övriga samverkansparterna i projektet.

Målgrupp

Målgruppen har varit personer från 16 år i behov av insatser för att bryta social isolering, öka individens självkänsla och som saknar egenförsörjning genom arbete. För att personerna skulle få delta i projektet krävdes också en vilja att förändra sin situation.

Totalt har 26 män och 14 kvinnor deltagit i projektet.

Organisation och samverkan

Projektet har genomförts inom Arbetsmarknadsenheten med ledningsgruppen inom IFO, som styrgrupp. Projektet har haft fyra personer som delat på 1,5 tjänster för genomförandet. En personalresurs från Mediaverkstaden har också varit delaktig i projektet.

Projektet har samverkat med den öppna enheten inom kommunen, främst det socialpsykiatriska teamet och missbrukshandläggarna.

Extern har projektet samverkat med psykiatrin inom landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Projektkostnader och finansiering

Projektet har finansierats av Samordningsförbundet i Jämtland och Krokoms kommun. Se redovisning på sid 14 - 15 i denna rapport.

Metod och syfte

Projektet har utgått från deltagarnas egen förmåga och intressen med aktiviteter med fokus på att stärka självkänslan och förbättra deltagarens känsla av mening och sammanhang. Samtliga deltagare har haft en individuell handlingsplan och en handledare som jobbat aktivt för att stötta individerna för att de skall få en begriplig, meningsfull och hanterbar tillvaro.

Syftet har varit att deltagarna skulle känna att det finns en utvecklingspotential med insatserna.

Projektets mål

- 80 procent av deltagarna ska efter avslutande i trappsteg ett uppleva en förbättrad hälsa efter att medverkat i projektet.
- Att skapa en bättre samverkan mellan Socialtjänst, Arbetsförmedling, Primärvård och Försäkringskassan som effektiviserar arbetet och som ger ett positivt mervärde för deltagarna.
- 50 procent ska ta sig vidare till steg två eller någon annan långsiktig individuellt utformad insats mot arbetsmarknaden.
- Utforma en modell för individuell handlingsplan där ansvaret tydliggörs mellan såväl individ som samverkande instanser

- Skapa ett självskattningsverktyg gällande upplevd hälsa
- 20 deltagare löpande
- 50 deltagare totalt, varav 50 procent kvinnor.
- Fler individer får del av de olika stöd de har rätt till. (Ex LSS, rätt vårdinsats, sjukpenning).

Ytterligare information

Mer information om projekt Mötesplats Krokomb finns på www.krokom.se och på www.samjamt.se

Projektets slutrapport finns att ladda ner. Ytterligare information kring projektet kan fås av projektledaren Alf Eliasson, alf.eliasson@krokom.se

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för våra ekonomiska beräkningar har ett antal antaganden och avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Läs vidare i bilaga 2.

Rapportens struktur

Potential och redovisning av olika nyckeltal

Efter den inledande sammanfattningen, beskrivning av projektet och payoff` s uppdrag kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. Där beskrivs projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid som en kostnads-/intäktskalkyl på kort och medellång sikt.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/aktörer som ingår i samhället; kommunerna, landsting/region, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat". Resultatet för aktören Försäkringsgivarna avser de sociala avgifter som betalas in till olika försäkringsbolag genom att deltagarna erhåller en anställning.

För kommunen och landstinget/regionen redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Känslighetsanalys och sammanfattning

Med hjälp av en känslighetsanalys redovisas hur den kortsiktiga lönsamheten påverkas om projektkostnaden ”avskrivs” under en treårsperiod i stället för att helt och hållet belasta det första året efter deltagarna lämnat projektet.

I den sista delen av avslutas rapporten med en sammanfattning, analys och några frågeställningar att diskutera vidare.

I bilagor finns tabeller med detaljerad information för de olika nyckeltalen och slutligen en kort presentation av NyttoSam.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fem delar;

1. Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad
2. Intäkter på kort och medellång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff – tid
5. Känslighetsanalys

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 1 nedan framgår projektets samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som på kort sikt - 12 månader - maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till den population som ingår i utvärderingen.

Potentialen kan även uttryckas som att den speglar deltagarnas sammanlagda samhällsekonomiska kostnad när de påbörjade sitt deltagande i verksamheten.

Ett fullständigt lyckat resultat innebär en verkningsgrad på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom projektets drivande.

Begreppsförklaring, tabell 1

Med "tillgänglig potential i föreläget" avses den potential som fanns att tillgå då deltagarna kom in i verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av skillnaden mellan ett heltidsarbete med en månatlig lön på 27 150 kr¹ minskat med värdet av deltagarens (eventuella) arbete vid ingång i projektet, plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård, omsorg och handläggning som är kopplat till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ över 25 år som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar vård eller omsorg utgör potentialen cirka 585 000 kr på ett år. Om alla deltagare skulle ha ett produktivt arbete på heltid och inte någon skulle vara i behov av stödresurser vore potentialen noll.

Högsta potential på individnivå i projekt Mötesplats Krokombro var 714 000 kr. Detta är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av stora stödresurser. Lägsta potential på individnivå var 594 000 kr. Den totala potentialen på ett års basis utgjorde 5 mkr vid projektets start för populationen, motsvarande 631 000 kr per deltagare.

---

¹ Anledningen till att vi valt 27 150 kr som "referenslön" är att när payoff startade sin verksamhet år 2007 var genomsnittslönen för heltidsarbete i Sverige 27 150 kr i månaden. Trots att genomsnittslönen stigit sedan dess har vi valt att (tills vidare) behålla denna referenslön för att underlätta jämförelsen mellan olika projekts resultat.

Tabell 1. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	5 046 000 kr
produktion	4 680 000 kr
vård, omsorg och handläggning	366 000 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %
Faktisk produktion i efterläge	0 %
Utnyttjad potential, varav	-102 000 kr
produktion	0 kr
vård, omsorg och handläggning	-102 000 kr
Verkningsgrad, varav	0 %
produktion	0 %
vård, omsorg och handläggning	0 %
Kostnad per verkningsgrad	i.v.
Kvarvarande potential i efterläge	5 148 000 kr

Potentialen har inte minskat i projekt Mötesplats Krokombil vilket speglar dels att ingen av de åtta deltagare som ingår i utvärderingen kommit i arbete, dels att deltagarna ökat sitt behov av offentliga resurser i efterläget.

I detta fall har potentialen ökat ("utnyttjad potential") med 102 000 kr. Utslaget per deltagare motsvarar den ökade kostnaden -13 000 kr och den kvarvarande potentialen är därmed 644 000 kr.

Beräknar vi den långsiktiga potentialen i föreläget utifrån ett sannolikt perspektiv baserat på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder är potentialen för hela urvalet 35 mkr.

Utslaget per deltagare motsvarar det 4,4 mkr. Även om detta belopp till stor del är hypotetiskt visar de på vilka enorma potentialer som det ligger i ett reducerat utanförskap!

Intäkter

I tabell 2 nedan redovisas en sammanställning över de intäkter Mötesplats Krokombil genererat på kort sikt (ett år) för samhället som helhet samt uppdelat på kommun, landsting och stat.

I tabell 3 följer en motsvarande redovisning för statens olika sektorer samt för individen/hushållet och försäkringsgivarna. De prognostiserade intäkterna på medellång sikt, fem år, redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat.

Inom den statliga sektorn särredovisas intäkter på medellång sikt även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget. Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna på individnivå, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Tabell 2. Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för den offentliga sektorn.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Samhället	-102 000 kr	50 000 kr	-47 000 kr	-510 000 kr
Kommun	16 000 kr	69 000 kr	-57 000 kr	81 000 kr
Landsting	5 000 kr	12 000 kr	-17 000 kr	23 000 kr
Staten	-214 000 kr	15 000 kr	-165 000 kr	-1 072 000 kr

Som framgår av tabell 2 beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de åtta deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt (ett år) vara -102 000 kr. På medellång sikt (fem år) beräknas intäkten till -510 000 kr.

Tabell 3. Intäkter på kort och medellång sikt för statens olika sektorer samt övriga sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde på individnivå	minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Arbetsförmedlingen	-71 000 kr	2 000 kr	-62 000 kr	-355 000 kr
Försäkringskassan	-123 000 kr	17 000 kr	-147 000 kr	-617 000 kr
Övrig stat	-20 000 kr	10 000 kr	-9 000 kr	-100 000 kr
Individerna/hushållen	92 000 kr	84 000 kr	-11 000 kr	458 000 kr
Försäkringsgivarna	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr

Åtgärdskostnaden för de åtta personer som ingår i utvärderingen har varit 484 000 kr inklusive indirekta skatter. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 60 000 kr. Kostnaderna har finansierats av kommunen med 58 procent och av landstinget, Arbetsförmedlingen samt Försäkringskassan med 14 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Tabell 4. Kostnader för projektets genomförande för samhället som helhet samt för berörda aktörer.

	Totalt	Per deltagare
Samhället som helhet	484 000 kr	60 000 kr
Kommunen	226 000 kr	28 000 kr
Landstinget	54 000 kr	7 000 kr
Arbetsförmedlingen	54 000 kr	7 000 kr
Försäkringskassan	54 000 kr	7 000 kr
Övrig stat	95 000 kr	12 000 kr
Staten totalt	204 000 kr	25 000 kr

Resultat/lönsamhet

I tabell 5 nedan redovisas en sammanställning över projektets resultat/lönsamhet för samhället som helhet och för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt för staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Tabell 5. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år	Medelvärde, kort sikt	Pay off-tid
Samhället	-586 000 kr	-10 000 kr	-107 000 kr	-994 000 kr	-73 000 kr	i.v.
Kommun	-209 000 kr	41 000 kr	-85 000 kr	-144 000 kr	-26 000 kr	167
Landsting	-50 000 kr	5 000 kr	-24 000 kr	-32 000 kr	-6 000 kr	145
Staten totalt, varav	-418 000 kr	-11 000 kr	-190 000 kr	-1 276 000 kr	-52 000 kr	i.v.
Arbetsförmedlingen	-126 000 kr	-5 000 kr	-69 000 kr	-410 000 kr	-16 000 kr	i.v.
Försäkringskassan	-178 000 kr	10 000 kr	-154 000 kr	-671 000 kr	-22 000 kr	i.v.
Övrig stat	-115 000 kr	-2 000 kr	-21 000 kr	-195 000 kr	-14 000 kr	

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället är -586 000 kr, per deltagare motsvarar det -73 000 kr efter ett år.

Kommunen

Kommunen har en lönsamhet motsvarande -209 000 kr, per deltagare motsvarar det -26 000 kr efter ett år.

Landstinget

Landstinget lönsamhet är -50 000 kr efter ett år, knappt -6 000 kr per deltagare och år.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har en lönsamhet på -126 000 kr efter ett år.

Försäkringskassan

Försäkringskassan visar en lönsamhet på -178 000 kr efter ett år.

Staten totalt

Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har en lönsamhet som ligger på -418 000 kr.

Individerna/hushållen

Deltagarna har fått en ökad disponibel inkomst på 12 000 kr per deltagare och år. Som mest har en deltagare ökat sin disponibla inkomst med 84 000 kr medan deltagaren med sämst utveckling försämrat sin med -11 000 kr.

Känslighetsanalys, åtgärdskostnaden avskrivs på tre år

En känslighetsanalys kan genomföras genom att projektkostnaden "avskrivs" på tre år. Kostnaden per år blir då $484\ 000/3 = 161\ 000$ kr vilket ger en kortsiktig negativ lönsamhet på -263 000 kr. Motsvarande siffra utan avskrivning är -586 000 kr.

Slutsatser, sammanfattning och diskussion

Deltagarna i projekt Mötesplats Krokomb

De åtta deltagarna som ingår i urvalet för den samhällsekonomiska utvärderingen har samtliga genomgått den insats som Mötesplats Krokomb erbjudit. Totalt har cirka 50 personer varit aktuella för insatser i projektet. Av dessa bedöms 20 deltagare ha genomfört insatsen fullt ut.

Projektledningen bedömer att de åtta deltagarna i urvalet i stort är representativt för de 20 deltagarna som inte avslutat insatsen i förtid.

Deltagandet i projektet har byggt på att det funnits en vilja från individerna att bryta sitt utanförskap och förändra sin sociala situation.

Utgångspunkter för våra kommentarer

Projekt Mötesplats Krokomb är *inte* ett traditionellt arbetslivsinriktat projekt med deltagare som i första hand skall komma i egenförsörjning i ett kortare perspektiv. Målsättningen i projektet är istället att deltagarna i ett första steg skall förbättra sin livs- och sociala situation, stärka sin självkänsla och komma i en meningsfull sysselsättning. Först i ett nästa steg efter detta projekt skall deltagaren jobba aktivt för att komma i egenförsörjning.

Vi uppfattar att målgruppen för projektet ”upptäcktes” när Krokombs kommun för några år sedan genomförde projektet Navigator och att detta projekt planerades och genomfördes för att möta en målgrupp med större behov av kartläggning, vårdinsatser, sysselsättning och stöd för att på sikt överhuvudtaget kunna bli aktuella för arbetslivsinriktade insatser.

Det också intressant att projektet haft flera *strategiska mål*, dels att utveckla samverkan mellan kommunens socialtjänst, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och landstinget, dels att fler individer skulle få ta del av det stöd de har rätt till.

Dessutom skulle projektet utveckla en modell för individuella handlingsplaner och verktyg för självskattning.

Trots att payoff sedan 2007 genomfört ett stort antal samhällsekonomiska utvärderingar har vi inte haft ett liknande uppdrag att utvärdera, som så tydligt i ett första steg skall jobba med deltagarna för att de skall förbättra sin hälsa och dessutom få rätt insatser för att kunna må bättre för att sedan kunna fortsätta sin arbetslivsinriktade rehabilitering.

Ett projekts resultat vad gäller den samhällsekonomiska delen skall i första hand jämföras med förutsättningarna för projektet vad gäller projektets kontext, målgrupp, resurser, syfte och mål. Ett projekt blir oftast inte bättre än sitt syfte och målen för insatsen. Eftersom projektägaren i detta fall varit mycket tydlig med vad som skall

uppnås i projektet, så underlättas bedömningen av vad projektet resulterat i ett kortare perspektiv.

De samhällsekonomiska utvärderingar som payoff genomfört under de senaste åren har även haft ett fokus på hur projektet använt resurserna, samverkan och om det lett till något lärande och implementering i ordinarie verksamhet. Anledningen till detta är, enligt vår uppfattning, att det strategiska värdet av ett projekt ofta underskattas eller inte tas tillvara. Ett projekt med finansiering av Samordningsförbundet innebär att en viss målgrupp med ofta komplexa behov har behov av insatser i samverkan för att nå egenförsörjning. Efter projektavslut är många gånger resultatet att ett antal deltagare fått en kvalificerad insats som i bästa fall förbättrat deras situation. Det strategiska, organisatoriska och strukturella värdet har allt för sällan tagits tillvara och påverkat de samverkande organisationerna var för sig eller i samverkan.

Projekt Mötesplats Krokomb har tidigare bedömts som framgångsrikt av projektägarna genom att det implementerats och bedrivs som ordinarie verksamhet sedan 2014-01-01. Detta är särskilt intressant eftersom implementering av sociala insatser direkt efter projektavslut är mycket ovanligt. Projektets slutrapport redovisar också varför insatsen varit så unik och hur målet om en implementering i projektansökan kunnat uppfyllas.

Resultat av den samhällsekonomiska utvärderingen

Kostnaden för utanförskapet för deltagarna i Mötesplats Krokomb är i genomsnitt 631 000 kr året innan de påbörjar insatsen. Dessa kostnader baseras på utebliven produktion och deltagarnas individuella behov av vård, omsorg och handläggning året före de startade i projektet. Huvuddelen av kostnaden, drygt 585 000 kronor, baseras på att deltagarna inte är produktiva i någon form av arbete. Resterande kostnader baseras på deltagarnas behov av olika offentliga insatser, vård och handläggning. Dessa kostnader motsvarar cirka 46 000 kronor och är inte särskilt hög med hänsyn till målgruppen.

Samhället som helhet har intäkter motsvarande -102 000 kr efter ett år baserat på de åtta deltagarna som ingår i utvärderingen. Detta motsvarar cirka -13 000 kr per deltagare och år. Lönsamheten är efter ett år -586 000 kr efter avdrag för projektkostnaden på drygt 480 000 kr, vilket motsvarar -73 000 i lönsamhet per deltagare och 60 000 kr i kostnad per deltagare och år. Om inte deltagarnas situation förändras är den årliga kostnaden därefter -102 000 beroende på att projektkostnaden enbart belastar första året. Om vi istället antar att projektets kostnader för deltagarna i urvalet skrivs av under tre år är projektets lönsamhet beräknad till -263 000 kr efter ett år.

Kostnaden för utanförskapet har genom projektet ökat med 13 000 kr i genomsnitt per deltagare. Det innebär också att den fortsatta genomsnittliga kvarvarande kostnaden för utanförskapet är 644 000 kr per deltagare och år. Den stora potentialen till ytterligare förbättringar av samhällsnyttan ligger i att deltagarna i framtiden blir mindre beroende av vårdinsatser och i de fall det är möjligt ökar sin egenförsörjning. Detta kräver ytterligare insatser och ett fortsatt stöd till deltagarna efter avslutat projekt.

För de deltagare i Mötesplats Krokomb, som avslutat projektet med att inte ha närmat sig arbetsmarknaden, fått ett arbete eller börjat studera, bör projektet ha inneburit att deltagaren kommit till rätt instans och fått ett stöd som de tidigare inte kunnat få av

aktörerna var för sig eller i samverkan. De fortsatta insatserna kan i första hand skapa en bättre livssituation, men på sikt också öka möjligheterna till en fortsatt rehabilitering och ett minskat utanförskap. Sannolikt kan också ytterligare kostnader undvikas för deltagarna genom att de tagit del av kvalificerad insats, erhållit rätt och varaktig ersättning, eventuell sysselsättning eller fått ta del av åtgärder som annars inte skulle varit aktuella. Denna ”stegförflyttning” är också ett viktigt resultat av projektet att lyfta fram.

För *kommunen* har projektet efter ett år inneburit minskade kostnader motsvarande 2 000 kr per deltagare och år sammantaget 16 000 kr. Bakom detta ligger främst minskade kostnader för försörjningsstödet medan kostnader för omsorg och handläggning har ökat. Skatteintäkterna har dessutom ökat genom deltagarnas ökade inkomster. Lönsamheten efter att kostnaderna tillkommit är -209 000 kr, per deltagare -26 000 kr.

Landstinget har ökade skatteintäkter men något högre kostnader för vårdinsatser. Sammantaget minskade kostnader motsvarande 5 000 kr efter ett år. Lönsamheten är -50 000 kr efter ett år, knappt -6 000 kr per deltagare och år.

Försäkringskassan har ökat sina kostnader med -124 000 kr efter ett år beroende på att några deltagare har fått högre ersättningar från Försäkringskassan.

Arbetsförmedlingen har ökat sina kostnader med -71 000 kr efter ett år. Genom att Arbetsförmedlingen stått för kostnader för insatser till deltagarna är detta ett tecken på att Arbetsförmedlingen gjort en insats i linje med ”sitt uppdrag”.

Deltagarna har efter projektet en ökad inkomst med drygt 12 000 kr per deltagare och år.

Projekt Mötesplats Krokomb relativt jämförbara projekt

För att vi fullt ut ska kunna uttala oss om huruvida projekt Mötesplats Krokomb varit framgångsrikt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv krävs antingen att det förväntade resultatet för ett antal nyckeltal (t.ex. återbetalningstid) varit preciserade, alternativt att målet varit definierat i monetära termer (t.ex. lönsamhet per deltagare eller minskat försörjningsstöd per deltagare). Alternativt skulle också projektet teoretiskt kunnat jämföras med en kontrollgrupp eller en kontrafaktisk studie.

Detta projekt och de projekt som vi tidigare utvärderat saknar som regel denna typ av mål eftersom det inte ställs krav från finansierarna om vad som projektet skall uppnå ur t ex ur ett lönsamhetsperspektiv.

Inom payoff har vi därför utvecklat ett eget klassificeringssystem av projekten i olika ”klasser”, som sedan gör att vi kan jämföra projektens ekonomiska nyckeltal relativt andra projekt i vår databas. Jämförelsen är på inget sätt en slags ”tävling eller ranking” mellan olika projekt utan är mer tänkt som ett sätt att analysera, diskutera och dra slutsatser vad som gjort att ett visst projekt resulterat i ett visst utfall för de samhällsekonomiska nyckeltalen. Detta utgör också bara en del av bedömningen av vad som åstadkommit.

Till detta bör även en analys av projektets mervärden, lärande, samverkan, resurser och målgruppens förutsättningar på aktuell arbetsmarknad bedömas för att skapa en helhet i vad projektet resulterat i på kort sikt och om möjligt på lång sikt.

Projekt Mötesplats Krokomb har vi inom payoff bedömt så pass unikt eller udda relativt de utvärderingar vi vanligtvis genomför, att insatsen inte skall jämföras med andra projekt. De uppdrag som vi utvärderar har oftast andra syften och mål med fokus på att målgruppen skall komma i arbete eller studier genom insatsen. Även relativt vårt eget system för klassificering ser vi att projektet tillhör en "liten skara" av projekt med mer kartläggande och arbetsförberedande natur. Eftersom klassificeringen "hänger ihop" med en jämförelse med likvärdiga projekt i vår databas, så görs inte detta i denna rapport.

En känslighetsanalys visar på hållbarhet

En brist i denna typ av utvärdering är att det saknas en kontrollgrupp. Med hjälp av en sådan skulle slutsatserna om resultat och kausalitet vara robustare. Anledningen till att kontrollgrupp ändå saknas är att det i praktiken är mycket svårt att skapa en tillräckligt bra sådan inom rimliga kostnadsramar och med hänsyn till etik och moral.

En metod att erhålla en form av kontrollgrupp är att genomföra alternativscenarior, s.k. kontrafaktiska studier, där vi jämför det faktiska utfallet med ett sannolikt utfall på individnivå som baseras på att inga åtgärder (utom de konventionella) hade vidtagits mot individen. Några alternativscenarior har inte gjorts i denna utvärdering, men kan i de fortsatta diskussionerna om projektets resultat vara intressant att redovisa. I ett alternativscenario görs antaganden om vad som skulle hända om *inte* deltagarna varit med i projekt Mötesplats Krokomb.

Om alternativet skulle varit att flera av deltagarna fortsatt sin isolering med risk för att ytterligare utveckla sin hälsa och livssituation negativt, istället för att vara med i projektet, skulle detta innebära betydligt högre kostnader för samhället och berörda myndigheter. Genom att göra denna jämförelse skulle projektet kunna sägas ha minskat risken att kostnaderna för deltagarnas framtida utanförskap skulle öka ytterligare. Denna sannolika vinst för samhället kommer inte fram i utvärderingen utan är ett antagande, vilket också på sikt skulle kunna innebära att projektet har en positiv effekt på lönsamheten på sikt.

Genom att analysera hur projektets resultat förändras om vi antar att deltagarnas förändrade situation även till viss del beror på faktorer och händelser utanför projekts ram, kan vi få en uppfattning om kostnaderna för projektet och dess lönsamhet. En variant av känslighetsanalys är att skriva av projektets kostnader på tre år istället för på ett år, som vi gjort i utvärderingen, skulle lönsamheten istället vara -263 000 kr relativt -586 000 kr utan avskrivning.

Ett socioekonomiskt perspektiv breddar perspektivet

De samhällsekonomiska utvärderingar som vi genomför bygger på hur en insats påverkat deltagarnas livssituation vad gäller försörjning och behov av samhällets resurser. Genom att kartlägga och ta reda på de ekonomiska konsekvenserna för ett visst

antal individer görs beräkningar av nyttan av projektet för samhället, aktörerna och deltagarna. Den samhällsekonomiska utvärderingen kan sägas beskriva det operativa resultatet av aktiviteterna för målgruppen på kort sikt ett år efter insatsens genomförande.

Vi inom payoff tycker att detta inte räcker för att redovisa och följa upp ett projekts eller insats nytta. Vi har sedan några år därför utvecklat ytterligare ett sätt att följa upp och diskutera projektet med stöd av vad vi kallar en socioekonomisk analys. Fokus i en sådan analys är hur projektet organiserats, styrts och genomförts. I fortsättningen kommer vi att i våra analyser mer fokusera på projektets resultat operativt och strategiska effekter. Har en insats egentligen använt samhällets resurser på ett effektivare sätt relativt om deltagarna skulle tagit del av ordinarie verksamheter?

Tanken med att redovisa och diskutera projektet ur ett effektivitetsperspektiv är att detta skall komplettera såväl den samhällsekonomiska som den lärande utvärderingen. Det är också ett sätt att "tränga bakom" de ekonomiska nyckeltalen.

När vi inom payoff gör en analys av ett projekts effekter fokuserar den i första hand på projektets synsätt, värderingar, system och strukturer och hur olika resurser använts. I en fullständig analys följer vi då närmare upp hur projektets syfte och mål formulerats, hur projektet organiserats, styrts, samverkat, följts upp, vilka metoder och verktyg som använts, personal- och kompetens och vilka synsätt som tillämpats eller utvecklats. Ytterligare en del i denna analys är om projektet jobbat innovativt. För att analysen skall vara lärande är det också viktigt att fokusera på mervärden, framgångsfaktorer, förbättringsområden och hur projektets kan absorberas/implementeras i de ordinarie verksamheterna.

Projektets strategiska värde är särskilt intressant att beakta både för berörda myndigheter och inte minst för målgruppen. Många arbetslivsinriktade projekt skapar goda förutsättningar för deltagarna att nå egenförsörjning och en bättre hälsa och livskvalitet relativt om individerna endast skulle ta del av insatser från myndigheterna var för sig. Trots detta tas inte alltid lärandet och mervärdena tillvara och implementeras, vilket gör att fler i målgruppen får del av sammansatta åtgärder från parterna i projektet.

Även om vi inte gjort en fullständig analys av projektets effekter är det viktigt att bedöma hur och om projektet använt samhällets resurser på ett effektivare sätt relativt de reguljära verksamheterna. Eftersom projekt Mötesplats Krokoms har implementerats är detta ett resultat som "talar för sig själv". Målgruppen för projektet skulle inte kunnat få en sammanhållen insats på det sätt som de fått om inte Krokoms kommun gjort en särskild satsning på målgruppen.

Främsta skälet till att projektet implementerats i Krokoms kommun är att insatserna i projektet visat sig fungera för individer för vilka kommunen ytterst har ett ansvar för att de skall få insatser för sin hälsa och utveckling. Sedan 2014-01-01 ingår därför verksamheten i den Öppna enhetens Socialpsykiatriska team. Tanken är att fortsätta erbjuda nya deltagare i målgruppen insatser och ge ett fortsatt stöd till individer som tidigare deltagit i projektet.

Till sist

Vad vi kan förstå har projektet visat att målgruppen via myndigheterna var för sig inte skulle kunna få en sammantagen insats på det sätt som Mötesplats Krokoms inneburit. Kompletterande kompetenser som deltagarna inte skulle fått del av i ordinarie verksamheter plus en aktiv samverkan är också viktiga inslag i projektet.

En deltagare i projektet får tillgång till en individuellt anpassad insats, som inte annars finns tillgänglig i de ordinarie verksamheterna var för sig eller i samverkan. Krokoms kommun har kunnat erbjuda skräddarsydda insatser för en målgrupp med många gånger komplexa behov. Samtidigt har projektet jobbat aktivt med att utveckla sitt arbetssätt, verktyg och metoder för att passa målgruppen.

Målgruppen har genom sina olika funktionshinder behov av att få tid på sig för att komma in i ett socialt sammanhang, känna gemenskap och meningsfullhet. Genom den kompetens och möjligheter till lyhördhet som funnits hos projektpersonalen har insatserna successivt kunna leda till att flera deltagare kunnat komma vidare i sin rehabiliteringsprocess.

Det är ytterst få socialt inriktade projekt som leder till mer långsiktiga effekter strategiskt och påverkar organisationer och strukturer. Genom att projektet har implementerats i kommunen innebär det att Mötesplats Krokoms tillhör en liten exklusiv skara projekt, som måste sägas vara ett föredöme.

Det viktigaste resultatet av projektet är att projektet implementerats och att samhällets resurser fortsätter att användas på ett rationellt sätt. De långsiktiga effekterna och strategiska värdet av projektet skall därför inte underskattas, under förutsättning att samverkan, styrning och genomförandet av insatserna fortsätter att fungera bra för målgruppen. De arbetsmetoder, lärande och mervärden som utvecklats under projektiden måste tas tillvara och utvecklas för att fungera i kommunens ordinarie verksamhet och i samverkan med övriga parter. En utmaning är också att den implementerade verksamheten skall arbeta både med tidigare deltagare och nya.

De ekonomiska nyckeltalen bör tolkas och bedömas relativt de förutsättningar som framkommit i denna utvärdering och slutrapporten för projektet. En samhällsekonomisk utvärdering innebär inte med automatik att insatsen är lönsam utan resultatet visar egentligen i vilken "status" målgruppen befunnit sig i och vilka behov individerna haft. Deltagarna i detta projekt hade sannolikt behov av insatser som inte tidigare uppmärksammats varför de genom projektet kunna få insatser från rätt instans och dessutom rätt försörjning.

Sammantaget är projektet ett bra exempel på hur samhällets resurser kan användas på ett bättre sätt än att olika myndigheter arbetar med målgruppen var för sig. Vi brukar avsluta rapporterna med några frågeställningar som kan vara bra att diskutera vidare för projektägaren och samarbetsparterna:

- Hur skall samverkan med övriga projektparter utvecklas och samordnas i de reguljära verksamheterna?
- Kan arbetssättet i projektet tillämpas på andra målgrupper med sammansatta behov i kommunen?

- Vilka effekter kommer stödet till målgruppen i projektet att ge på längre sikt? Hur många kommer att nå egenförsörjning? Denna del bör särskilt följas upp.
- På vilket sätt kan Samordningsförbundet kan dra nytta av erfarenheterna i projektet för att fler projekt ger avtryck och påverkar de ordinarie verksamheterna efter avslutat projekt?
- Vad händer för de i målgruppen som inte klarar av eller är motiverade för de frivilliga insatser som erbjuds?
- Vad sätter vi för ekonomiska mål för framtida sociala insatser och hur uttrycker vi dem i monetära termer?
- Hur går vi från ett kortsiktigt kostnads- till ett socialt investeringsperspektiv? Kan kostnaderna redovisas som en avskrivning över tiden eller kan en social fond skapas för sociala satsningar?

Rapporten är sammanställd av payoff AB, 2014-04-02

Sven Vikberg
sven@payoff.se

Claes Malmquist
claes@payoff.se

Kontaktperson payoff AB: Sven Vikberg, sven@payoff.se

Kontaktperson för projekt Mötesplats Krokomb är Alf Eliasson.

alf.eliasson@krokom.se

Bilagor

1. Kompletterande samhällsekonomisk utvärdering i tabell.
2. Presentation av NyttoSam.

Bilaga 1.

Kompletterande tabell, samhällsekonomisk utvärdering

I tabell 7 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommun och landsting. Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller den population som ingått i utvärderingen. De max- och minvärden som anges avser lägsta och högsta värde på kort sikt på individnivå.

Tabell 7. Intäkter på kort sikt, finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

	Kort sikt, ett år	Maxvärde på individnivå	Minvärde på individnivå	Medelvärde
Kommun, <i>varav</i>	16 000 kr	69 000 kr	-56 521 kr	2 000 kr
ekonomiskt bistånd	42 000 kr	68 000 kr	-29 634 kr	5 000 kr
skatt	23 000 kr	29 000 kr	-4 095 kr	3 000 kr
omsorg och handläggning	-48 000 kr	37 000 kr	-42 400 kr	-6 000 kr
Landsting, <i>varav</i>	5 000 kr	12 000 kr	-17 000 kr	600 kr
skatt	10 000 kr	0 kr	-2 000 kr	1 000 kr
sjukvård	-6 000 kr	12 000 kr	-15 000 kr	-700 kr

Bilaga 2.

Vad är NyttoSam?

payoff's metod NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs AB. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs AB för drygt tio år sedan. Därefter har metoden vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av verksamhet och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som ska leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar metoden på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation under en period av 12 månader FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation under en period av 12 månader EFTER åtgärden beräknar NyttoSAM de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, övrig stat, staten totalt, försäkringsgivarna (via inbetalningar till avtalsförsäkringarna) och individen själv.

NyttoSAM ska ses som ett metod, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Metodens struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar, se nedan. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnads-skydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots metodens solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Följande avgränsningar och antaganden har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden.
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet.
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion i samhället, inget sparande förekommer.
- Alla ekonomiska konsekvenser gäller i ett ”första led”. Eventuella s.k. multiplikativa effekter – effekter i nästkommande led – ingår således inte.
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande prissätts inte och ingår därmed inte heller i beräkningarna.
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella spin-off effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte.
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.

- Den intäkt som staten har i form av olika indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka.
- De indirekta skatterna (punktskatter och mervärdesskatter) som påläggs vid beräkandet av effekter på BNP bygger på ett genomsnitt av alla olika skattesatser som förekommer.
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag.
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet.

Förklaring till några av nyckeltalen i Nyttosam:

- *Intäkter*; för samhället skapas intäkter genom att en person kommer i egen försörjning i ett arbete. Alternativt skapas intäkter genom att en person inte längre tar del av vård eller andra insatser som kräver arbetskraft. En deltagare som har ett försörjningsstöd innan projektet och som har inkomst av lön efter projektet skapar intäkter genom minskade kostnader för de resurser som frigjorts vid handläggningen. Kommunen har också minskade kostnader för försörjningsstödet samt ökade skatteintäkter. Motsatsen kan också gälla att en person efter ett projekt inte har skapat intäkter utan genererat högre kostnader genom att det t ex funnits ett behov av rehabilitering.
- *Kostnader*; avser de resurser som projektet använt för att genomföra projektet, både egna och eventuellt externa kostnader ingår.
- *Lönsamhet*; beräknas som skillnaden mellan intäkter och kostnader.
- *Återbetalningstid*; den tid det tar för projektet att nå "break-even", vilket innebär att projektets intäkter är lika stora som kostnaderna.
- *Potential*; vi har tagit fram en schablon för den genomsnittliga årliga kostnaden för att en person inte arbetar och till denna kostnad adderas den faktiska kostnaden för typfallens förbrukning av vård, omsorg och handläggning.
- *Verkningsgrad*; är också ett eget framtaget nyckeltal kopplat till Nyttosam. Verkningsgraden beskriver hur stor andel av deltagarens samhällsekonomiska kostnad som frigörs under det första året efter att deltagaren lämnat projektet alternativt när resultatavstämningen gjorts. Kostnaden är beräknad utifrån dennes utanförskap under en period av 12 månader före projektet. Exempel; om kostnaden initialt är 600 000 kr och det skapas ett värde på 120 000 kr under en period av 12 månader efter projektet/resultatavstämningen motsvarar det en verkningsgrad på 20 procent. Den årliga samhällsekonomiska kostnaden för utanförskapet (600 000 kr i vårt exempel) är baserat dels på det produktionsvärde som skapas av en vuxen person med 27 150 kr i månadslön utan lönesubvention, dels på personens konsumtion av samhälleliga resurser.

Ovanstående nyckeltal är de vanligaste vi relaterar till men vi redovisar också ytterligare nyckeltal kopplat till kostnaderna för projektet. Nyckeltalen presenteras också baserat på utfallet på kort sikt, 12 månaders efterläge, i vanliga fall efter att deltagaren kommit i t ex arbete, studier eller någon annan av de resultatmått som är aktuella för projektet. Alternativt redovisas nyckeltalen på fem år, medellång sikt, som bygger på en prognos av resultatet efter ett år.